

Observatoriulu ese de doue ori in septemana, Mercurea si Sambat'a.

Pretulu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in lăintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. s'eu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. s'eu 11 franci. — Numeri singuratici se dau c'ate cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu III.

Or-ice inserate, se platescu pe serie s'eu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare c'ate 7 cr., la a dou'a si a trei'a c'ate 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adreseate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiu.

Nr. 6.

— Sibiu, Sambata 19/31 Ianuariu. —

1880.

Tragedi'a din comitatulu Severinului.

In t'omn'a trecuta, pre candu amu semnalatu si noi mai pe largu catastrofele ce er'a se sparga intru o parte a Banatului, se pare'a c'a celu mai de a'prope actu alu dramei se va juc'a erasi in comitatulu Carasiu, la Lugosiu; acolo inse s'a executatu atunci numai unu micu episod, cu unu pretoru, unu notariu, cu B'omches, si inca cu c'ateva pers'one care avura mai multu numai rola de statisti. Actulu din urma alu tragediei inscenate dela anulu 1873 inc'oce, se termin'a cu versare de sange omenescu, cu sinucidere desperata, in comitatulu Severinului, la Caransebesiu. Nefericitulu Franciscu Hau cassariu alu comitatului (alu prefecturei) vediendu c'a au esitu la lumina nu numai defraudarile comisse din cass'a orfaniloru, ci si din alte casse, c'a si asupra lui cade respunderea pentru vreo 26 mii florini, in 26 Ianuariu isi rapedi unu glontiu, pentru c'a se scape de orice alta ped'psa in lumea ac'esta. Vai de capulu lui, adeveratii hoti nu avura curagiulu (daca curagiu p'ote fi) se se spendiure ori inpusce multu mai inainte de a fur'a; cassariulu singuru isi lu'a vi'e't'a, de si cartile lui fusera aflate in ordine.

Inse nu defraudarile de bani au datu materi'a cea bogata, nici them'a horibile la tragedi'a din comitatulu Severinului. Astadi defraudari, dilapidari, spoliari (jafuiri), furturi de bani, spargerii p'ana si de casse Wertheimiane, sunt la ordinele dilei in Ungari'a, ba inca si in Transilvani'a, precum n'au fostu nici-odata de ani 30 inc'oce. Au nu adusera diarele scirea dela Brasiovu despre vreo 12 mii fl. bani defraudati de ai cetatiei, cum si despre mai multe mii bani bisericesci, ale caroru urme se cauta chiaru acum; si totu acum „Kelet“ ne surprinde din S.-Sebesiu cu restantie de socoteli de mai multe mii, neinchiaiete de c'ate 10 ani; ba avemu mai multe exemple, unde in urm'a defraudariloru si a dilapidariloru s'au facutu de vendiare nu numai biserici, dara si orasie intregi, cu to'ta averea loru mobila si nemobila.

Precum arataramu in Nr. 4, locuitorii din comitatulu Severinului au si ei in periculu preste 250 mii capitalu comunu; planulu inse primitivu

a fostu si mai este, c'a se'i p'erda pe ei insii, adeca se'i prefaca iute in magiari, sau daca nu se p'ote ac'esta, se se invente si propage ide'a si faim'a, c'a rass'a locuitoriloru romani din Banatu intregu si in specie din comitatulu Severinului, au degeneratu trupesce si sufletesce, in c'atu dupa unu periodu o'recare de ani ea totu are se dispara de pre acelu teritoriu, prin etern'a lege a naturei, care nu cunosce gratia, ci condamna la m'orte totu ce nu p'ote sustine lupta victorio'sa cu alte elemente. Acestea ide'i le propag'a despre romani mai pe fiacare di, mai alesu in cercuri private, fostulu vice-comite Ioanu Paus, ginerele ministrului Bela Szende si toti compliciti lui. Asta-ve'ra ministrulu Trefort petrecuse c'ateva septemani in Banatu cu ocaziunea visitarei unoru dominie de ale fonduriloru bisericesci, era dupace s'a intorsu la B.-Pest'a, informatu precum era despre romani, dise curatu c'atra unii romani fruntasi, c'a rass'a roman'esca din Banatu ar fi cu totulu degenerata, in c'atu numerulu romaniloru scade pe fiacare anu. Nu negamu nici noi, c'a in unele comune numerulu romaniloru scade in adeveru, si chiaru dilele aceste foisi'o'r'a „Desteptarea“ din Lugosiu aduse trist'a scire autentica, din care se vede, c'a din poporenii dela biserica gr.-orientale a romaniloru din acea capitala a comitatului, dela 1870 p'ana la 1879 inclusive, au repausatu 2419, s'au nascutu inse numai 1635, prin urmare differenti'a in acei 10 ani din urma este de 784 mai multi morti dec'atu nascuti! Ac'esta e o cifra funesta, care spune romaniloru din Lugosiu mai multu dec'atu o s'uta de predice. Dara exemple de aceste s'ar potea produce cu dutin'a si dela alte comune, curatu magiare si mai mai virtosu dela cele serbesci, era datele statistice oficiali arata pe mai multi ani inapoi, c'a poporatiunea Ungariei luata preste totu, cresce in portiuni multu mai mici dec'atu in provinciile austriace si mai virtosu in Germani'a.

Noi inse avemu a face aici cu comitatulu Severinului; deci si p'ana candu tribunalele cu procurorii si cu comissiunea esmissa voru aduce la evidentia incai partea cea mai inportanta a crimelor comisse de c'atra functionari, si p'ana candu se p'ota pune man'a pe Paus si pe altii dositi, pe

cari'i curent'edia preste totu, noi se ne mai ocupamu pu'cinu erasi de celu mai de a'prope trecutu alu acelui municipiu.

Locuitorii regimentelor granitariu din partea Banatului, c'a si cei din confiniile slavo-croatiche, informati de mai multi ani, c'a institutiunea loru militaria se va desfiintia, precum se desfiintiasa in anulu 1851/2 si cea din Transilvani'a, era pre-parati si nu s'au oppusu, c'a-ci in fine li se urise si loru de at'atea regulamente inechite; s'au oppusu inse si au protestatu de nenumerate-ori contra supunerei loru la sisthem'a administrativa cu asia numiti solgabirai si panduri unguresci; cu to'te aceste, dupa nenumerate incercari si cabale de mai multi ani, cei din Banatu nu numai fusera incorporati in anulu 1873 la Ungari'a, dara preste ac'esta, di'e't'a auctorisa pe ministeriu c'a se 'i guberne, nu dupa legile existente, ci dupa instructiuni speciali, discretionarie, adica i s'a datu mana libera, buna-o'ra precum i se dedese si preste Transilvani'a prin lege formală in a. 1867 si dupa aceea de repetite-ori. Cu alte cuvente: s'a lasatu la tactulu si prudenti'a de statu a ministeriului, c'a se administre acelea districte militare asia, c'atu in locu de a nutri antipathi'a si urele vechi ale poporatiunei, in locu de a justific'a temerile densei, mai virtosu se'i castige simpathiile, se desarme urele, se convinga pe locuitori, c'a administratiunea civila ungur'esca ar fi neasemenatu mai buna, mai folosito'ria si binefaceto'ria dec'atu fusese cea militaria, cu regulamentele si cu poruncile sale de di.

S'au intemplatu to'te diametralu oppuse, intru at'ata, c'atu locuitorii au inceputu se'si dor'esca chiaru administratiunea de mai inainte, daca nu se p'ote alta mai buna. P'ana in a. 1875 totu ar fi mai mersu t'erisu-grapisu, dara de atunci inc'oce, vai de sufletele loru. Ujfalussy denumitu comisariu plenipotent preste comitatulu Severinului, pe langa ce lu'a pe favoriti de ai sei dela Lugosiu, mai aduse si din comitatulu Satmaru pe c'ativa. Intre cei pusi sau recomandati de c'atra densulu se afla si de aceia, pe carii nici unu Gorciacoff nu 'iar fi potutu alege mai bine, pentru c'a se submine auctoritatea gubernului ungurescu; se atitie si mai

Foisi'o'r'a „Observatoriului“.

Unele observari relative la comitatulu Hunedo'rei si in specie la districtulu Hatiegului.

(Urmare.)

Schimosiri de aceste nu se afla intre tieranii romani fosti iobagi. Aci se vede, c'a tendenti'a principale fusese a calvini, apoi a si magiarisa antaiu pe multimea familiiloru nobili. La cele mai multe familii li s'au schimbatu si schimositu inca si connumele, s'eu dupa cum ilu numescu in limb'a feudaliloru, predicatulu. Asia, Calugaritia s'a schimbatu in Balas, precum mi-a spusu fostulu o're candu jude cercuale si perceptoriu de contributiune Balas Samu din Riu-barbatu; in locu de Petricu s'au facutu T'orok, dupa cum sciu eu insumi, c'a T'orok Janos din Ponoru candu a frequentatu sco'lele in liceulu Clusului, s'a numitu Joane Petricu; din Vladu s'a facutu Ponori; din Jarulu Jari s. a. Pre candu amblamu eu in visitatiune canonica la an. 1833 cu episcopulu Ioanu Lemenyi, mai virtosu in conversatiuni private, treceamu in revista lunga metamorfo'se familiiloru. Asia intre altii, Pogany Istvan szolga-bireu, care avea posesiunea sa si locuintia in comun'a Poclisi'a, altcum cu predicatulu nobilitariu de Clopotiva, intre altele spunea: „Noi cari suntemu pe aici posessori, odata toti amu fostu de legea roman'esca; dara neavendu pe aici sco'le, de arendulu amu mersu la colegiulu reformatu din Oresci'a, si de acolo la celu din Aiudu, si asia mai cu sama suntemu reformati. Dn. Pogany avu totu dreptulu, c'a-ci unulu din famili'a Poganesiloru cu numele Adamu, barbatu in to'ta privint'a onorabilu, pe langa to'te c'a a frequentatu sco'lele reformatate dela Oresci'a, a remasu p'ana la finea vietiei c'a romanu greco-catholicu si celu mai credintiosu curatu alu bisericei din Clopotiv'a. Adesea candu me in'torceamu prin acea parochia, acelu Adamu Pogany imi

spune c'a si pe densulu s'au straduitu a'lu seduce, dara Dumnedieu ia ajutatu c'a se remana constante in credinti'a parint'esca. — Cu trecerea nobililoru primari la confessiunea reformatata s'au rapitu dela romani si bisericele celea mai frumose. Asia s'a rapitu biserica dela Hatieg, asia si cea dela Santa-Maria, cea dela Galatii, cea din Clopotiv'a, care inse si p'ana astadi stau cea mai mare parte go'le. Fostulu vicariu Tiopa, din dilele episcopului Ioanu Bobu, s'a incercatu se le recastige; a si devenitu lucrulu p'ana la esecutiune; ac'esta inse s'a respinsu, in sensulu precumu permitea legile feudali, cu fortia fisica, si asia bisericele acelea se afla p'ana in dio'a de astadi totu in potestate calviniloru.

Dec'a ungurii si secuii inchidu ochii in contra adeverului istoricu, si pretindu c'a nobilimea din tienutulu Hatiegului e de vitia magiara, nu e nici-o mirare; c'a-ci densii dupa invetiatur'a marelui magistru Szecsenyi, si din petri sunt datori a forma unguri, a pardona si pe patricidi, si pe ori-ce sacrilegi si criminalisti. Este inse mai de scandalu orbirea acelor, cari p'ana la densii in to'ta seri'a genealogiei lor n'au aflatu si nu afla dec'atu numai romani, totusi lupta pentru originea magiara sau secuiesca a nobililoru din Silvasiulu de susu, unde are cuibulu si famili'a Nopcsia, si acelu mare magiarisatoru e Antoniu Para, fiulu lui Petru Para si nepotu alu canoniciului Para din Blasiu. Daca acestu dnu si ar fi luat ostene'l'a de a caut'a si citi diplomele de donatiune si cartile nobilitarie pentru Silvasiulu de susu, s'ar fi potutu convinge, c'a intre ei a fostu si unu Bucuru si unu Stroia. Pofitimu nume adeveratu secuiesci. Mi aduca aminte, c'a odata fiindu in comun'a Densusiulu la fostulu supremu jude Josifu Lukacs, care totudeauna mi-a fostu unulu dintre cei mai buni, acolo era si fratele densului Lukacs Miklos, care voia se documentedie, c'a Silvasienii sunt de vitia secui. Eu'i aduseiu aminte despre Bucuru, Stroia, si altii. Atunci frate-seu Iosifu i dise: Mei frate, in desiertu ne incercamu se ascundemu si se incurcamu adeverulu; c'a si noi avemu in Silvasiu o parte de mosia c'a descendenti dela Bucuru, „Bucur fele orokség.“ Este inse adeveru,

c'a numele locuitoriloru de acum sunt schimosite in comparatiune cu numele strabuniloru, cari au castigatu diplomele nobilitarie. Numele familiiloru de astadi in Silvasiu-de susu sunt urmatoarele: Nopcia, Gola, Marilla, Dragota, Macra. — De unde a venitu ac'esta schimbare, imi este necunoscutu. Se pare c'a in ac'esta comuna memorata mai de multe-ori, sub principii reformati calviniani a fostu introdusa confessiunea reformatata, c'a-ci asupra usiei bisericei de acolo se afla o p'etra cu inscriptiune in limb'a magiara, care contine, c'a p'ana candu va fi in acelu satu, vre-unu sufletu reformatu, biserica se nu p'ota trece la alta confessiune. Nu este nici-o indoie'la, c'a aci sub alta confessiune se intielegea numai confessiunea greco-resarit'ena. Dara se vede, c'a indata ce au scapatu bunii Silvasieni de sub influenti'a si asuprirea reformatiloru, nici-unu sufletu nu a mai remasu reformatu, ci din contra, cu micu cu mare s'au intorsu la credinti'a stramosiloru sei, prin urmare biserica p'ana astadi se afla in posesiunea religiunei greco-catholice.

Urmele, s'eu mai bineruinele documentato'rie despre domnirea Romaniloru.

Istori'a ocuparei si a domniei romane in Dacia este mai clara, de c'atu se nu fia cunoscuta, celu pu'cinu in parte, inca si prunciloru scolari. In districtulu Hatiegului urmele acestei domniri aparau mai cu sama la satulu Gradiste, in apropiare cu passulu numitu Port'a de feru, unde a fostu odata capitala Daciei sub nume Sarmisegetusa, pe ale carei ruine s'a edificatu cetatea romana cu numele Ulpia Traiana, despre care se p'ote dice: „Jam seges est abi Troia fuit.“ Cetatiu'i'a cea fortificata in forma patrata, nu se p'ote dice c'a va fi fostu de vreo mare estensiune, dara afara de muri a fostu multu latita, unde dupa cum arata mosaicele descoperite, se vedu a fi fostu locuintie de lusu. Din fatalitate acelea mosaice descoperite in tempulu trecutu s'au nimicitu at'atu din negrij'a celoru dela putere, c'atu si pentru capritiulu unei femei din famili'a Nalati'a, numita Boer'esca, con-

multu ur'a si urgi'a, se irrite la revolte dese până la gradulu, candu in anulu trecut batura si femeile pe unu solgabirau (subprefectu), de'lu latira la pamentu.

In tôte raporturile câte ajungea la ministeriu, nu se atingea nici cu o litera abusu de putere si brutalitatea, tirani'a si defraudările functionarilor, ci se dicea regulatu, că mam'a tuturor protestelor si a turburarilor este ur'a nationale a romanilor in contra magiarilor, si că functionarii unguresci sunt victimele selbataciei romanesce. In fine, dupa atâtea suferintie, D-dieu ajută genialei generalu Traianu Doda cu probatii sei frati de arme si de sange, că se sparga prin intunecimea tuturor intrigeloru, se arate la lumin'a dilei, că daca e vorba de victima, apoi victima a fostu numai poporul romanesc in acesti sapte ani de dile, si că daca ministrulu Col. Tisza nu a voitu se dea până acum nici-unu crediementu deputatoru poporului si pressei independente, acum este strimtoratu prin logic'a de feru a faptelor complinite, se crêda tribunalelor criminali si caselor desiertate de averile poporului; éra despre simpathii si antipathii va judecă Europ'a intrêga; in fine, va cadea inca si unu velu misteriosu chiaru de pre ochii natiunei nôstre, că se védia curatu, pentru-ce alegerea episcopului dela Caransebesiu fusese cassata sub alte preteste, si cum sermanulu Olténu, că omu teneru si nepatitu, fusese infasiuratu de câtra intriganti egoisti până erá inca numai secretariu episcopescu, apoi inaintatu; dara si aruncatu in valurile unei politice hostile si condamnable in totu respectulu, cu atátu mai multu inse din punctu-de vedere romanesc.

Politic'a si situatiunea cabinetului Taaffe.

Indata dela venirea sa la gubernu, cabinetulu Taaffe s'au declaratu, a fi unu cabinetu de coalitiune si mai presusu de partide, cu alte cuvinte, unu cabinetu incoloru, adeca nici conservativu si nici liberalu, va se dica unu cabinetu de oportunitate, séu de perplexitate.

Avemu exemple numeroase, că ori de cateori s'au facutu incercarea, de a se stabili unu astfeliu de gubernu incoloru intr'unu statu constitutionalu, elu n'au avutu durata lunga si a trebuitu se cadia, pentru că se faca locu unui gubernu de o colóre pronuntiatu si care dispunea de unu programu politicu, acarui puncte erau dela inceputu bine precisate asia, că atátu partisanii, câtu si adversarii lui sciau cu cine au de a face. Unu ministeriu constitutionalu, care nu se pôte sprigini si care nu este sustienutu de o majoritate parlamentara compacta, bine disciplinata si déca numai se pôte, compusa din elemente homogene, unu astfeliu de ministeriu este slabu, fara viatia si esistentia a lui devine unu jocu alu capricieloru majoritatiloru intemplantore.

Intr'o astfeliu de positiune nici decum placuta si nesigura se afla cabinetulu necompletu alu comi-

telui Taaffe, dela care ne asteptámu se ilu vedemu inaintandu cu pasi siguri pe calea apucata, de a inpacá nationalitatile nemultumite ale monarchiei dualistice. Aventulu ce si ilu luase la inceputu ne indreptatiá a sperá, că comitele Taaffe bucuranduse de cea mai mare incredere a monarchului seu si fiindu o persóna grata in cercurile mai inalte ale curtiei imperiale, nu se va speria de dificultatile ce le va intimpiná din partea adversariloru sei demoralisati si desmembrati, ci cu o vointia tare si cu o consecintia plina de energia isi va implini frumós'a missiune ce i-a fostu incredintiatu.

Abstragendu dela intrarea boemiloru in parlamentulu din Vien'a, pe care densi o au declaratu a fi ultim'a incercare de a se inpacá si de a isi recastigá autonomi'a loru pe cale pacinica si legala, apoi, cu dorere ne vedemu necessitati a constată, că comitele Taaffe prin activitatea desvoltata până acum, n'au obtienutu nici unulu din rezultatele dorite si nu au implinitu nici una din frumósele promisiuni ce incoltiseru indata dupa denumirea sa. Din contra, se pôte afirmá, că mesurile si mijlócele sale paliative, precum si purtarea sa de si afabila dar' indecisa, insocita de unu limbagiu curtenitoru inse nesiguru, au desamagitu si au iritatu nu numai pe boemi, dar' si pe asia numit'a partida a mariloru posesori (vechii feudali) alu carei conducétoru recunoscutu este comitele Hohenwart, copilulu teribilu alu nemtiloru centralisti.

Ultimele sciri venite dela Vien'a ne spunu, că boemii si partisanii comitelui Hohenwart pierdiendu'si pacienti'a si dorindu a isi clarificá situatiunea fatia cu cabinetulu actualu, sunt decisi, a nu intrá in desbaterea bugetelor, până candu comitele Taaffe nu isi va completá cabinetulu si nu isi va formulá o programa politica precisa pentru viitorea sa atitudine. Adusu astfeliu in strimtóre, comitele Taaffe séu va cedá acestei pressii si isi va completá cabinetulu prin elemente din partid'a dreptei a parlamentulu austriacu, séu va cadea. Acésta alternativa in fati'a careia se vede pusu, comitele Taaffe are se o multumésca in parte mare, numai siesi si pipaitorei sale politice, care ne avendu curagiu de a o rupe ori in drépta ori in stenga, s'au incercatu se obtiena rezultate mari si stralucite prin apucatori artificioase si prin mijlóce bagatele. O astfeliu de politica se pôte că va fi fostu la loculu seu in Tirolu, alu carei gubernatoru congediatu pe tempu nedeterminatu este actualulu ministru-presiedinte alu Austriei; ea nu este inse nicidecum la loculu seu in Vien'a si mai puțin acuma, intr'o situatiune atátu de critica, precum este aceea in care se afla astadi monarchi'a austro-ungara.

Cine este óre de vina, déca comitele Taaffe coprinsu de o frică neesplicabila, că nu cumva se bea cu câteva picaturi prea multu, prefera a se stinge de sete, standu lângu isvorulu recoritoru? Puçini ministrii-presiedinti ai Austriei au fostu chemati intr'unu tempu asia de favorabilu pentru de a face multu bine si a isi castigá mari si multe

titluri la recunoscinti'a poporaloru acestei monarchii, precum a fostu acela, in care a fostu chiebatu la gubernu comitele Taaffe. Istori'a i va face o mare inputare si nici-decum nemeritata, că au refusat momentelor celor mai favorabile aceea, ce pôte nu va mai readuce inapoi nici chiaru eternitatea. Singur'a scusa si mangaiere a comitelui Taaffe pôte se fia aceea, că nu este facutu din acea stufa, din care te taia marii barbati de statu de tali'a unui Cavour, Palmerston, Thiers séu chiaru si numai a unui Kaunitz. Acésta firesce, că nu este vin'a sa, ci a acelor'a, cari pretindu dela unu omu mai multu decâtu pôte.

Este constatatu, că nici unu statu de pe continentulu european nu au consumatu atâti ministrii cá tocmai monarchi'a austriaca dela 1848 încóce, si cu deosebire dela introducerea dualismului. Numerulu fostiloru ministri in Austri'a si in Ungari'a se urca la o cifra atátu de mare, in câtu din ea s'ar potea compune tôte cabinetele statelor europene si inca totu ar mai remanea unu restu considerabilu. Fatalitatea inse a voitu, că între toti acei ministri, cari in Austri'a, dupa caderea lor, se bucura de frumóse pensii date pe viatia, se nu se afle nici unulu, care se merite atributul de mare barbatu de statu si mai puțin inca acela de genialu. Dela acésta regula nu facu esceptiune nici comitele Beust si nici comitele Andrassy, de si până candu erau la putere, le placea fórtu se audia conferinduli-se — firesce că nu in modu gratuitu — acele doue epitete de mare si rara distinctiune. Ei au fostu mari si geniali numai, până candu purtau fraculu auritu de ministrii si se poteau resfatiá pe fotoliurile bancei ministeriale. Indata inse ce au demissionatu, séu au fostu dimissionati, ei si-au pierdu acele epitete, lasandu-le inpreuna cu inventariulu cabinetulu ministerialu, cá zestre pentru successori lor.

Nu totu ce stralucesce este auru si nu toti monarchii au unu temperamentu atátu de fericitu cá imperatulu-rege Wilhelm alu Prusso-Germaniei si cá regin'a Victori'a pentru că se sufere fara gelosia si cu o admirabila resignatiune, unulu capriciurile adesea violente si passionate ale principelui de Bismark, éra cea de a dou'a pe acelea ale lordului Palmerston.

Austri'a au avutu si ea unu barbatu de statu care merita a fi numitu celebru, dar' din nefericire acela au fostu principele Metternich, de trista si dorerosu memoria.

Camilu.

Transilvani'a.

Nr. 3344. Scol.

Cerculariu

câtra tôte oficiile protopresbiteriale, că inspectorate districtuale de scóle^{*)}

In urm'a cerculariului datu de consistoriulu archidiecesanu, din siedinti'a dela 7 Iuniu a. c. Nr. 1613.

*) In cei doui ani trecuti ne-amu adoperatu a dá, in câteva serii de articlii, in mai multe corespondentie

sort'a fostului cancelariu de curte Alexiu Noptsu, in alu carei pamentu s'au aflatu. Spre rusinea si batjocur'a patriotiloru ardeleni, astadi se mai cunósce inca numai loculu unde fusesera acelea asternuturi minunate cu pietrii in mosaicu, reprezentandu scene mithice si altele din Homeru. Multine de caletori straini venia până la inceputulu acestui secolu, că se visitiedie acelea resturi de monumente stravechi.

In a. 1833 candu a facutu episcopulu Leményi visitatiunea canon. in valea Hatiegului, acelu mosaicu erá inca intregu, si representá scene din istori'a caderei Troiei. Intre altele si mērlu de cēta alu celoru trei diee, de façia cu arbitru Paris.

Nu departe de acestea ruine spre apusu, este unu locu care se numesce Marmore, si in adeveru acolo si exista urm'a unei mine sau bai, de unde se sapá o piētra de marmore albu, care l'au intrebuintiati românii la reedificarea capitalei ruinate. Pe pétra de acésta se afla mai tôte inscriptiunile române dela Ulpia Traiana, care inse pentru acelu scopu a fostu alésa reu; cá-ci potendu se arda varu din densa, celea mai frumóse si de interessu istoricu s'au nimicitu prin locuitorii sateni. Dela unu tempu candu Ladislau (Vasilie) Noptsu ajunsese prefectu alu comitatului, le a mai adunatu spre a'si formá unu frontispiciu de terassa la casele sale din Farcadinu, care acuma se afla in posesiunea comitelui Lonyai; altele le a transportatu la Zamu, unde totu Nopcea a fostu edificatu unu splendidu palatu, devenitu in intregu dominiulu in manile unei compagnii germane. Sic transit gloria mundi!

Că remasitia vediuta a domniei romániloru se pôte socoti si călea asia numita Traiana, care se incepe dela Ulpia Traiana. Despre acésta cale se dice că a fostu asternuta cu petri patrate, de care inse acum nu se mai vede nici-o urma; din contra, dupa ce in unele locuri si mai cu sama dela satulu Săcelu, până la S. Maria este inca intrêga, se vede că a fostu construita din pétra meruntita, dupa cum au inceputu a se face si pe la noi calile publice (drumuri, siosele).

Unu altu monumentu alu domniei române se con-

sidera a fi si biserica dela Densusiu, despre care se pretende că a fostu edificata si destinata pentru cultu idololatu, éra acésta parere a trasu si mai atrage pe calatorii celor mai departate provincii. Despre acestu monumentu altcumu prea vechiu, s'au formatu divergente opiniuni. Unii credu si afirma, că in adeveru dela inceputu a fostu unu fanum séu o capela, špre a aduce sabrificia idoliloru, si tocma dela inceputu a fostu edificata acolo, unde se afla si astadi; pentru aceea dicu că si numele Densusiu vine dela latinulu densus, adeca desisiu. Acésta opiniune este adoptata de mai multi si cu atátu mai virtosu, că langa edificiuulu bisericei se afla alaturatu si unu felu de siopru boltitu, si in murei bisericei asiediate verigi de feru spre a se legá vitele destinate pentru sacrificiu. Mai spunu că erá si unu vasu mare de pétra, spre a sprigini sangele viteloru sacrificiu. In l'aintru unde acum este altariulu, se afla unu receptaculu pentru auguri, éra in parete unu tubu, precum se pare din lemn de tissa, spre a se derivá respunsurile.

Altii din contra sunt de opiniune, că acestu edificiu la inceputu a fostu ridicatu in altu locu, si mai probabilu langa Ulpia Traiana, de unde numai tardiu s'au adusu aici spre a servi de biserica crestina. Care opiniune stá mai aprópe de adeveru este anevoia a determiná. Odata aflandu-me la fati'a locului in Densusiu am aflatu acolo pe fostulu odinóra professoru renumitu si istoricu in colegiulu reformatu din Aiudu, anume Samuel Hegedüs.

Acesta intre altele mi-a disu, cum-cá densulu are date istorice, din care ese, că soci'a generalulu român Longinu, pe care Decebalu l'a spendiuratu, in memori'a barbatului seu a radica unu mausoleu, si crede că acésta biserica ar fi tocma acelu mausoleu, fiindu-că intre inscriptiunile ce se afla pe columnele care sustinu turnulu, una suna despre Longinu: Hegedüs inse mai dicea, că in casu că acesta ar trebui se se afle nesmintitu si vreo urna cu cenusia. Eu avusemu in cugetu a face sapaturi la loculu acela, dara despre alta parte am reflectatu in mine, că nu cumva se cugete

ómenii că dóra sapamu dupa bani, am aflatu mai cu cale a renuntiá la asemenea incercari. Inpregiurarea că unele inscriptiuni lapidare sunt întórse cu susu in josu, este unu semnu că acelea petri s'au aplicatu mai tardiu la loculu unde sunt acum. De una me miru, cum a scapatu acésta biserica se nu fia coprinu de reformati.

Mai sunt si alte ruine de antiquitati in tienutulu Hatiegului, cum este Coltiulu (Koltzvára), Nucsiór'a, Crivadi'a, S. Maria, dara tôte aceste mai multu se potu socoti a fi remase dela Daci, de órece la celea române in totu loculu se afla inscriptiuni, cându la cele anumite acilea lipsescu.

Este inca unu monumentu, nu anticu romanu, dara alu pietatiei crestine, demnu de tóta veneratiunea, adeca biserica monastirei Silvasiului superioare, edificata la Preslopu, si dupa cum tiene tradițiunea, bine dotata de Samfir'a, fic'a principelui Moisinu alu Romaniei; Samfir'a domniti'a aici este si inmortentata. Acea biserica se afla situata intr'o vale romantica, departata cá la $\frac{3}{4}$ de óra dela satulu nobilitariu Silvasiulu superioare. In jurulu bisericei edificate dupa unu stilu frumosu orientale, erá propri'a monastire cu chiliile destinate pentru calugari. In porticu, pe unde este intrarea in biserica, stá pétr'a sepulchrale a mormentului cu o inscriptiune, pre câtu imi vine in memoria, de urmatoriu coprinsu:

Samphira, Moisini Ducis Inclita filia tandem
Hac moriens, posuit flebile corpus humo.
Keserio inprimis conjux dulcissima clausit
Lumina, fit consors dein Nisowszki tua.
Si genus aspicias nihil hac magne nobile
Sub Transalpino terra Valacha polo.
Cuius Pater Princeps, huius, si cetera spectes
Virum eius utrumque moesta Dacia luget
Haec quicunque vides venustae monumenta Samphirae,
Samphira dic Saphir nomine digna fuit.

(Va urmá.)

conferențele invetiatorești s'au ținut și în acestu anu, conformu dispozițiilor cuprinse în acelu cerculariu.

Dupa raporturile ce au intrat dela conducătorii acelu conferențe invetiatorești, și după procesele verbale luate în ședințele conferențelor subterne aice pre langa raporturile conducătorilor, se vede că invetiatorii, mai numeroși în unele conferențe, mai puțin numeroși în altele, au luat în serioasă și meritoria desbatere punctele specificate în cerculariu mai susu menționat.

Si ceea ce este mai antaiu de a se constată, este că din toate conferențele a esutu o opinie și concluziune aproape unanimă asupra acelu puncte puse lor în discuțiune și deliberare. Pare că unu spiritui universal a planat și unu simțiu comunu a domnit asupra conferențelor în una și aceeași di, în localități diferite și situate în cele mai mari departări una de alta, pe întregu teritoriulu archidieceșei.

Vedindu raporturile conducătorilor; examinandu procesele verbale ale conferențelor; dara avendu în vedere si aretarile ce din candu în candu se presenta consistoriulu archidieceșanu asupra școleuru noastre confessionale romane, că unele cari sau din unulu sau din altu punctu de vedere n'ar fi inca la înaltimea chiamarei lor, se ordina precum urmédia:

1. Comitetele parohiale, că comitetele școlastice sunt și remanu strins obligate de a observă cu tota rigórea, punctualitatea și consciențiositatea prescripțiile §-lui 23 din Statutul organicu.

Din aceste prescripție se dau aici unele în resumat pentru știință tuturor:

a) a îngriji pentru susținerea și înmulțirea averei școlei;

b) a conservă în stare buna edificiulu școlasticu;

c) a provede școl'a cu mobilele și cu aparatele necesarie;

d) în înțelegere cu protopresbiteriulu a escrie concursu pentru postulu de invetiatoriu devenitu în vacanția;

e) în înțelegere cu protopresbiteriulu a face list'a candidatorilor la postulu de invetiatoriu;

f) a afla mijlocele pentru repararea școlei existente, sau edificarea de școlă nouă;

g) a afla mijlocele pentru o buna dotare a invetiatorilor;

h) a face propuneri în privința înaintării și înfloririi școleuru;

i) a afla mijlocele pentru provederea copiiloru seraci cu carti școlastice.

Candu comitetele parohiale, punenduse la înaltimea chiamarei lor de o parte, și de alt'a staruindu a'și îndeplini nobil'a sarcina ce Statutul organicu le impune: atunci puține înpregiurări voru mai remané, cari se împedece și astadi progressulu invetiamentulu popularu.

Dar pre langa această trebe că:

2. Sinódele parohiale se observe, și prin această li se impune a observă si ele prescripțiile §§-loru 7 și 13 din Statutul organicu în trebile școlastice, pre langa altele ce se ordina în acei §§-i.

3. Consistoriulu archidieceșanu inca numai atunci va poté corespunde sarcinei si chiamării sale, daca organele subalterne puse sub priveghierea sa pentru a execută legile si Statutul isi voru împlini datorințele intru toate și preste totu.

Consistoriulu archidieceșanu va elaboră și chiaru acum este în lucrare unu planu de invetiamentu conformu cerințelor școlastice de astadi, prin care se se introduca unu sistemu uniformu în școlele noastre populare confessionale și va face dispozițiunile pentru manuale didactice, necesarie în acele școle. Elu va ajutoră între marginile bugetului pe școlele cele mai serace, și pe invetiatorii mai seraci, daca acestia voru merita ajutoriu prin progressulu în școlă. Cu unu cuventu va face totu ce'i este prin potința pentru conservarea și înființarea de școle, și pentru înaintarea și înflorirea invetiamentulu.

Tóte inse câte se ceru pentru acestu scopu nu se potu face numai și singuru de aici.

Trebe că toti: poporu, invetiatori, preoti, protopresbiteri, comitete și sinóde, atātu parohiale câtu și protopresbiterale, sau alte organe școlastice și chiaru particulari, fia ei de ori ce pozițiune sociala ar fi, se'și faca și se'și îndeplinescă datorințele fatia cu școl'a, care pre langa biserica este prim'a condițiune a culturii și esistenței noastre nationale.

Pentru aceea se ordina mai departe:

4. Protopresbiterii sau administratorii protopresbiterali, că inspectori districtuali de școle, se priveghieze neadormitu că: comitetele și sinódele atātu parohiale câtu și protopresbiterale ținenduse între marginile și dispozițiunile Statutulu organicu se îndeplinescă toate sarcinile ce această lege fundamentala le impune.

Ei voru avé de a visită școlele din tractulu lor districtualu, celu puțin odata pe anu, cu care ocaziune voru cercetă cu de a meruntulu totu ce se refere la școlă: în specialu daca invetiatoriulu corespunde chiamării sale; daca baiatii urmăze regulatu la școlă și altele conformu ordinațiilor date în această privință.

in estrase statistice, o iconă pre câtu s'a potutu mai fidele despre starea instrucțiunii publice romanesce confessionali. A venit timpul că se cunoșcun cu totii, ce mesuri nou se mai iau de către auctoritățile eclesiastice, cu scopu de a înainta și asigură existența și viitoriulu școleuru noastre; de aceea si primiramu cu multa placere invitarea fratească ce ni se facu din doué parti, de a reproduce si noi acestu cerculariu după „Telegrafulu romanu“. Vomu continuă cu alte acte analóge, din ori-care diecesă romanesce ne-aru veni, pentru că se se dea ocaziune de a cunoșce totu ce se face în interessulu școleuru în ambele biserici romanesce.

Red. Obs.

Totu cu această ocaziune voru aretă poporulu însemnatarea și necesitatea înființării și susținerii școleuru confessionale romane si'lu voru indemnă la înființarea și susținerea acelu. Voru vedé mai departe si voru staru pentru înființarea de mici bibliotece populare pe langa fiacare școlă din tractu, conformu ordinației ce s'au datu de consistoriu în această privință. Voru dispune că conscrierea baiatilor obligati la școlă se se faca regulatu, cu începerea fiacaru anu școlasticu si nu voru permite, că baiatii fara vre unu motivu gravu se fia prin comitetulu parochialu dispensati dela cercetarea școlei. Precum voru dispune și aceea, că invetiatoriloru se li se respunda salariulu regulatu și fara vre amanare sau scadere.

Ei voru asistă, în câtu va fi posibilu la esamenele semestrali și anuali din toate școlele de pe teritoriulu tractulu lor protopresbiterialu; cu unu cuventu, au de a observă și execută cu tota strictetia și acuratetia articulu IV. §. 30 până inclusivu punctu 4, apoi §§. 31, 33 și 34 din instrucțiunea dela 1 Iuniu 1865. Nr. 26 școlasticu.

5. Asemenea inspectori locali ai școleuru capitale, apoi directorii acelu școle, precum și directorii școleuru populare voru avé si ei a observă si a execută cu aceeași strictetia și acuratetia instrucțiunea menționată în punctulu precedentu și anume art. III pentru inspectori locali, art. II pentru directorii școleuru capitale si art. I pentru directorii școleuru elementarie, unde sunt specificate atātu drepturile câtu și datorințele lor în privința școlastica.

(Va urmă.)

Ungari'a.

— B.-Pest'a. Corpulu legislativu eră se se readune după serbatori în 20 Ianuariu; vedindu inse presedentele că în urm'a rebeliunii din dilele trecute spiritele mai eră inca foarte turburate, mai amană deschiderea până în 22. În adeveru că în acea di partid'a Kossuthiana a si esutu cu interpelari, cu infruntari și proiecte de investigațiuni în acelu sensu, că insasi diet'a se ia în mana cercetările prin comisiuni investigatòrie esite din sinulu seu. Este invederatu că admitendu si votandu diet'a în sensulu acela, ea eră se dea unu votu nimicitoriu de neîncredere și de blamu, nu numai ministeriulu, nu numai politiei statulu, ci chiaru justitiei unguresce, tribunaleloru, curției de apellu, procuroriloru și mai în scurtu, la tota administratiunea unguresca. Asia au si voitu Kossuthianii, mesurii radicali, nimicitorie, nihiliste. Ei inse sunt numai vreo 60 de insi în camer'a deputatoriloru, prin urmare propunerea formulata prin colegulu loru Mocsary în numele stangei extreme cadu cu atātu mai usioru, că majoritatea actuale scie prea bine, că în casu de a se duce ministeriulu Tisza, se duce si dens'a, adeca toti mamelucii sei.

Intr'acea ministeriulu și politi'a totu nu scapara de unu votu de blamu foarte seriosu. Corpulu reprezentativu, municipale, alesu de către locuitorii, de si foarte numerosu, este compusu în majoritatea sa din fruntasi, din lamur'a poporatiunii de clase diverse, proprietari, capitalisti, comercianti, advocati, professori și alti literati. Indata după încetarea turbariloru primari'a capitalei fu invitata din toate partile, că se convóce mai antaiu asia numitulu magistratu, adeca corpulu sau comitetulu administrativu, si apoi adunarea generale reprezentativa. Discusiunile ferbinti care se încinsera cu acea ocaziune, anume în 20 Ian. avura de resultatu o adresa votata cu majoritate inquitòria, în care pe langa ce se enumera toate erorile comisse în dilele din 11 până în 16, se declara susu si tare, că atātu în capital'a Ungariei, câtu și în tiér'a întreaga existe corupțiune infricosiata, care inse purcede din susu în diosu, dela capi la poporu, éra nu vice-versa. Barbatii din partid'a ministeriulu cu faimosulu Mauritiu Jokai în frunte isi concentrara tota dialectic'a, toate puterile loru spirituali spre a înduplecă pe majoritate, că se stérge acelu passagiu de batjocura și de prostituțiune européna dintr'o adresa destinata a se dá ministeriulu, a fi citita si de către monarhu, a se si publică în sute de diarie, din B.-Pest'a până în Angli'a; majoritatea inse a remasu neclatita intru a constată corupțiunea venita de susu, care de ar fi cutediatu se o dica vreunu omu particulariu înainte numai cu 5—6 luni, mai alesu în Transilvani'a, indata eră se fia apucatu de procurori și amerintiati cu închisóre dela 1 până la 5 ani.

Cea mai grea inputare se face chefului politiei consiliariu min. Jekelfalussy, cum si prim-capitanulu cetatiei Thais, că din caus'a cătoruva ferestrii si falinarie sparte au si alergatu pe la generali că se le dea ajutoriu armatu în contrapoporulu. Aci apoi oppositiunea are curagiulu se se provóce tocma la exemplulu republicei americane, unde este prevediutu în legile fundamentali a le statulu, că în acea urbe a statulu, în care lucrédia potestatea legislativa, camerele, parlamentulu, necum se se

póta amestecă puterea armata în afacerile pure civili, dara nici nu este suferitu că se fia acolo vreo garnisóna ostasiésca; éra daca s'ar întemplă turburari că cea din Budapest'a sau si mai mare si politi'a nu ar fi în stare de a le înfréná, atunci au se sara indata companii și bataliône din gard'a civila în ajutoriulu ei. Cu totulu altu-ceva este în Budapest'a si daca voiti, în toate cetatile europene, pe unde se afla parlamente, diete. Casarme în toate regiunile capitalei câte 3—4 de pedestrime, altele de calarime și de artileria; éra la Buda mai sunt si fortarețele, de unde poti bombardá Pest'a că se o prefaci în ruine si diet'a se o risipesce în 32 de venturi a le rosei. Această situatiune revólte mai virtosu pe Kossuthiani, din care cauza diarielu lor protesta neîncetatu, în termini cari numai de salonu nu sunt.

Intre acestea scandalu nu mai voru se înțedie cu nici-unu pretiu. De doué septemani se pertractédia în B.-Pest'a colossalele defraudari comisse la una a treia banca de escomptu, numita totu a poporulu (népbank, Volksbank). Dela aceea sunt dati în judecata criminale cei mai multi membrii ai consiliulu administrativu, cu directoru, cassariu și alti functionari. Abia se poté crede spurcatulu abusu ce se face în dilele noastre cu numele de poporu, si cum se ia în desiertu acelu nume demnu de totu respectulu. Charlatani spoliatori se unescu cu plutocrati și usurari spurcati și alegendu'si câte o firma resunatória, insiela pe bietulu poporu că se'și încréda banisoriu castigati cu sudóre crunta la nisce banditi, carii se le promitta interese și dividende până la 15—25 și mai multu. Atunci acea multime nenumarata de veduve remase cu câte unu capitalasiu de 2—3 miisóre, se bucura că în locu de 5% voru trage întreitu si inpatratu si voru suferi lipsa mai puțină. Totu asia face si clasa laboratoriloru, până ce cadu cu totii în capcan'a banditoriloru.

Totu dilele acestea lucrédia în B.-Pest'a una comisiune economica, compusa din multi membrii, atātu proprietari de frunte, câtu și agonomi de profesiune. Din desbaterile de altumentrea foarte interesante ale acelei comisiuni ese la lumin'a dilei, că agricultur'a Ungariei au ajunsu intr'o strimțóre necredita și neprevédita înainte de această numai cu 15 ani nici de către cei mai renumiti economi. În sinulu acestei comisiuni se discuta cele mai multe cestiuni agrarie și economice; dara cu câtu se discuta mai multu, cu atātu membrii sei dau preste dificultati mai mari. Nici o ramura a economiei de campu nu a remasu nedesbatuta; agricultura, silvicultura, prasirea de vite cornute, copitate, lanóse, rimatórie, pascatiune, nutretiulu de érna, ținerea vitelor în grajduri, viieritu, pomaritu, stuparitu, vinarsaritu, și altele multe s'au cercetatu și scarmanatu cu de a meruntulu, cu ce resultatu? se va alegé în viitoriu. Până atunci inse nu avemu cuvinte de ajunsu spre a recomandá inteligentiei noastre din toate provinciile și regiunile locuite de romani, că mai virtosu acumu érn'a, se tina conveniri câtu mai dese, în cestiuni economice se se informede cum se dice prin autopsia, adeca; din propri'a vedere, si prin lectura despre mesurile pe care le iau altii. Suntemu poporu agricultorului în majoritatea nostra immensa; se cultivamu acestu terenu din toate puterile noastre, daca voimu se avemu viétia și se mai potemu dice cu óresicare mandria: Românulu nu pierde.

Crime și scandalu noué din Ungari'a.

Terminulu de „banditi în fracu“ au ajunsu la moda si acum se întinde din capitala în tota tiér'a. Revelatiunea cea mai prospeta, precum si dóra cea mai spurcata esí totu în diarielu Deakiste si mai antaiu în „Magyarország“. Éta pe scurtu istori'a

1. Ilustrulu domnu proprietariu Nagy György, deputatu alesu din comitatulu Biharu (Oradea m.), unulu din mamelucii cei mai fideli ai escel. sale dlui ministru Col. Tisza, prasea pe mosii'a sa tabacu (tutunu) în cantitati mari si ilu vendea la regia si unde potea. Elu lucră în compania cu fratii Levy, jidovi unguresci si avea intr'unu timpu 400 de cantarie tutunu în frundie, pe care'lu asigurase contra foculu la societatea Victori'a. Dumnealoru inse că companioni buni, se invoira se'și fure tabaculu si se'lu vendia pe sub mana la unu altu evreu anume Schlossberger cu pretiu bunu, apoi se dea focu magazinulu, pentru-că se mai capete unu pretiu si dela societatea de ascurantia. Asia si facura.

2. Ministeriulu facu lui Nagy placerea că se'și dea concessiune de a plantá tabacu pe 60 jugere si la comun'a întreaga numai pe 100; după aceea

inse lipsi pe comuna si de acea concessiune, dându-numai lui Nagy pe 160 jugere (pogóne). Cá se cultivate atáta tabacu, se cerea bani multi. Ministeriulu dede lui Nagy inprumutu fôra interesse, mai antaiu 10.000 fl., dupa aceea alti 30.000, din cari pâna acum a platitu numai 4000 fl. éra cu ceilalti a remasu datoriu, elu cá si alti mameluci.

3. Ministeriulu scóse pe dn. Bitto din consortiulu calei ferate ce pórtá numele dela riulu Tisza si puse in loculu lui pe acestu George Nagy; dara ne avendu acesta cautiune de 10.000 fl. ceruta conformu statutelu dela fiacare membru, gubernulu ilu inprumutá pe sub mana cu 50 actiuni de câte 200 fl. = 10.000 fl.; atunci inse venira creditorii lui Nagy cu sententia dela tribunale si luara frumosielu in posesiunea loru valórea de 10.000, ne voindu se scia cá era numai inprumutata.

4. Fiindu Nagy inca si presedinte la „comisiunea de supraveghiare a bancei rurale hipotecarie“, isi deschise acolo fôra picu de gena, contu propriu si scóse din cassa 26.000 fl., punendu lombardu (zalogu) nesce actiuni de ale mórei de vaporu dela Oradea, pe care inse mai apoi si-le furá totu elu din cass'a bancei; in fine mai ridicá totu de acolo alti 10.000 fl. numai asia, pe barb'a sa.

Din tóte acestea fapte infame una singura ar fi prea de ajunsu, cá ori-ce omu se fia pedepsitu cu inchisóre de 9—10 ani. Unu tiganu flamendu si golanu, sau unu romanu reu crescutu si desperatu, fura câte o martióga de calu orbu sau spetitu, si sunt judecati la câte 2—3 ani. Lumea ungurésca este fôrte incordata se védia ce va esi din acelea incriminari intricosiate, din cauza cá acelu Nagy trecea pâna acum de omu prea onestu. Acésta revelatiune noua bate cu atátu mai tare la ochi, cu câtu procurorii din B.-Pest'a tocma acuma s'au pusu pe gón'a multoru diarie de diverse colori politice, inse oppositionali, pentru-cá se le astupe gurile; ba se sioptesce si de o mica stare de obsidiune, buna óra cá cea din Berlin introdusa contra socialistiloru; inse tóte acestea mesuri se iau prea tardiu si fôra nici-unu folosu pentru gubernu. (Mai pe largu in M. Ország, P. Journal etc.)

Sciri diverse.

— (Necrologu.) Leo Popp, maioru c. r. in pensiune, parinte alu renumitulu colonelu c. r. Leonida Popp, a repausatu in 13/1 Ianuariu a. c. in etate de 85 de ani si s'a inmormentatu in cimiteriulu bisericei romanesci gr.-cath. din Nasaudu, petrecutu de unu mare numeru de poporu, alu carui binefacatoriu fusese in tóta viét'i sa. (In Nr. celu mai de aprópe va urmá o schitia biografica.)

— (A. S. R. Dómn'a Romaniei) presiedint'a comitetulu de bine-facere pentru ostasii raniti, primindu raportulu anualu alu acestui comitetu, a bine-voitu a face urmatoriulu respunsu d-nei Sm. Carp, vice-presiedint'a comitetulu:

„Dómn'a mea,

Amu primitu raportulu prin care imi aratati alegerea noului biurou alu societatii de bine-facere pentru ostasii raniti, a carui vice-presiedinta sunteti d-vóstra, situatiunea prospera a Cassei Societatii si decisiunile Adunarii generale de a se urmá si in anulu acesta cu capitalizarea venitulu fonduriloru. Nu'mi remane de câtu a ve transmite caldurósele mele multumiri pentru zelulu si patriotismulu cu care acésta societate si comitetulu ei au lucratu si lucrédia in scopulu umanitaru ce si-a propusu.

Primiti, dómn'a mea, sentimentele Mele de afectiune.“ Elisabeth'a.

— (Pentru nefericitii inundati din Transilvani'a.) Subt auspiciile comitetulu de bine-facere, intocmitu in Craiov'a si compusu din dómnelle Maria Hagiade, Irena Lupu, Elena Dumba, Maria Coloni, Adelina Olteanu, Sofia Caneciu, Alesandrina Perietieanu, Elena Chinezu si Ana Constantia, s'a datu unu concertu in favórea inundatiloru de peste munti din Transilvani'a in sér'a de 9 Ianuariu in teatrulu Theodorini, oferitu gratis de d-n'a si d. Vasiliu.

Serat'a a fostu din cele mai animate; unu publicu numerosu asista si program'a concertulu a fostu esecutata cu punctualitate in aplausele publiculu. Venitulu a fostu de lei 1400. Aducemu caldurósele nóstre felicitari d-sióreloru: Aneta Balcescu, Ersilia Perietieanu, Ana Dumba, Silvia Olteanu, Fulvia Olteanu, Elena Polopolu, d-nei Stein, pianista, si d-loru Paulmann si Sisiefschi cari au bine-voitu a oferi concursulu d-loru pentru acésta opera de bine-facere. (Romanulu.)

— (Esercitiulu drepturiloru politice) a fostu recunoscutu prin legi promulgate in „Monitorulu Romaniei“ urmatoriloru d-ni romani din Transilvani'a si adeca: Ioanu Santu, A. Ciura, Traianu Lalescu, Ioanu Russu si dr. Arsenie.

— (Inpuçinarea cailoru in Ungari'a.) Din espunerea unei circulare a ministrulu ungaru pentru apararea tieiei resulta, cá Ungari'a nu possede nici chiaru atáti cai, câtí sunt de lipsa pentru cá se'si copere contingentulu anualu pentru armata. Comissiunea esmissa in anulu 1879 pentru clasificarea cailoru a constatat, cá numerulu cailoru clasificati de apti pentru resbelu este atátu de micu, in câtu, in casu de mobilizare, Ungari'a nu va fi in stare a dá contingentulu ce i se va cere. Ministrulu ungaru ordonédia autoritatiloru administrative a luá dispositiunile necesare pentru cá se se delaturedie câtu mai curendu acésta mare lipsa de cai.

Ori ce mesuri se voru luá, ele totusi nu voru avea rezultatulu doritu, pentru cá tiér'a este ruinata in urm'a sistemulu de gubernare domnitoru. Ungari'a si Transilvani'a erau nu de multu tieri bogate de vite cornute si de cai, asia, cá poteau vinde in strainetate, éra astadi sunt reduce la starea de a cumperá ele din strainetate.

— (De ale nihilistiloru.) Din Odess'a se relatédia cu dat'a de 22 l. c. urmatórele: Ieri au fostu adusi aci, subt o númeroasa escorta militara 19 marinari, cari apartienu ecupagiulu de flota Nr. 2 Ducele de Edinburg, stationatu in Nicolaief si au fostu internati in cassarm'a de cavalerie. Intre marinari se afla si siépte suboficiari, cari toti impreuna au fostu arestati, acusatí fiindu a fi facutu propaganda nihilistica. La numitulu ecupagiu de flota s'au aflatu ladi intregi cu carti de coprinsu revolutionariu. Marinarii trasi la raspundere au negatu cu totii crim'a ce li se inputa. Se vorbesce cá in acésta afacere ar fi compromisi chiaru si câtiva oficiari.

— (Unu diariu giganticu) apare in Americ'a, pe unu formatu pâna acuma neajunsu de nici unu altu diariu. Cu o greutate de 231 grame, diariulu acesta are o suprafatia de patru metri, cu optu pagine, fiacare de câte doue-spre-diece colóne cu 367 lini, ceea ce dá 4404 lini pe o pagina si 35.242 lini pentru tóte optu paginile. Déca acestu diariu ar aparé numai odata pe septamana, elu ar dá intr'unu anu 260 volume cu circa 300 pagine, éra tiparinduse in 300 dile din anu ar inplea o biblioteca cu 1500 volume.

Bibliografia.

— „Higiiena si Scóla“ fôia pentru sanetate, morbi, educatiune si instructiune. Va esi in 1/13 di a fiacarei lune in numeri baremi de câte o cóla, si va publica: articlii din sfer'a igienei, medicinei poporali si a educatiunei si instructiunei elementare.

Pretiuulu de prenumeratiune pe anulu intregu e 2 fl. v. a., pentru Romani'a si strainatate 5 franci — lei noi.

— Cartile „Sateanulu romanu“ scriere periodica pentru tóte trebuintiele poporulu romanu. Va esi in fiesce-care luna câte o carte, baremi de o cóla, si va publicá: a) Descrierea vietiei (biografia) a câte unui barbatu mai vrednicu de amintirea si recunoscinti'a poporulu romanu; b) Cunoscintie de economie, industrie, medicina, juridica s. a.; c) Poesie vechi si nóue — mai cu sama de acelea, cari atingu mai de aprópe pre poporulu nostru si inpregiurarile, in cari a traitu si traiesce; d) Novele poporale, istorióre, fabule, anecdote, proverbie si cuvinte intielepte, de invetiatura si petrecere; e) Risete si Zimbete; f) Diverse sciri din lumea mare.

Pretiuulu de prenumeratiune pre unu anu intregu e numai 1 fl. v. a. (3 franci — lei noi.)

Abonantii voru primi cá premiu portretulu vestitulu Luptatoriu alu Independintiei nationale Avramu Iancu — avendu de a solvi numai 30 cr. in pretiuulu pacuetarei si cartei de transportu.

— Preotulu romanu, scriere periodica pentru toti ramii literaturii bisericesci. Prin acésta foia se va inlocui „Predicatoriulu saténulu romanu.“ Va esi in fasciili lunari de 2½—3½ cóle formatu octavu mare, hartie fina, tipariu indasatu; si va publicá: a) articlii din sfer'a tuturor sciintieloru teologice, — tractate dogmatice, istorice, juridice, morali, pastorali etc. b) articlii din sfer'a educatiunei si instructiunei religióse-morale, — tractate pedagogice, didactice si catechetice etc.; c) schitie din viati'a celorlu mai celebri barbati ai biserice-loru romane si cunoscintie biografice despre santii parinti ai bisericei resaritene; d) predice, omilii, catechese si parenese, pre dominece, serbatori si diverse ocaasiun, — mai departe predice generali despre virtuti si viciuri precum si predice intocmite pre cele patru anutempuri; e) istorioare, poesii proverbe morali, precum si ori-ce cuvinte intielepte si amenunte aplicabili la elaborate religióse-morali; f) studii archidlogice si documente istorice din trecutulu biserice-loru romane; g) legi si dispusetiuni privitóre la bisericile si scólele romane confessionali; h) revista bisericesca, scolastica si literaria, — precum si revist'a diaristice romane si straine, încátu acésta ar tractá si cestiuni cari mai de-aprópe interesésa pe clerulu romanu.

Din colónele acestei foi voru fi inse eschise dispute confessionali si articlii referitori la cestiuni religio-narie contro-verse.

Pretiuulu de prenumeratiune pre anulu intregu e 4 fl. v. a., pentru Romani'a si strainatate 10 franci — lei noi.

Abonantii pre anulu intregu voru primi cá premiu portretele Archiepiscopiloru-Metropolitu romani dr. Ioanu Vancea si Mironu Romanulu — avendu de a solvi pentru ambele numai 50 cr. in pretiuulu pacuetarei si a cartei de transportu.

Cursulu bursei din Vien'a si Pest'a

in 28 Ianuariu st. n.

	Vien'a	Pest'a
Rent'a de aur	102.—	102.15
I emisiune de oblig. de statu dela drumulu de feru orientalu ung.	—.—	79.50
II emisiune de oblig. de statu dela drumulu de feru orient. ung.	92.—	92.—
Oblig. de statu dela 1876 de ale drumulu de feru orient. ung.	80.60	80.50
Inprumutulu drumuriloru de feru ung.	118.75	119.50
Obligatiuni ung. de rescumperarea pamentulu	89.25	89.25
Obligatiuni ung. cu clausul'a de sortire	—.—	88.50
Obligatiuni urbariale temesiane	88.25	88.—
Obligatiuni urb. temesiane cu clausul'a de sortire	—.—	87.—
Obligatiuni urbariale transilvane	87.—	86.75
Obligatiuni urbariale croato-slavone	91.—	—.—
Obligatiuni ung. de rescumpararea diecimei de vinu	90.—	90.—
Datorie de statu austriaca in chartie	71.40	71.50
Datoria de statu in argintu	72.60	72.50
Rent'a de aur austriaca	86.55	85.—
Sorti de statu dela 1860	132.50	132.—
Actiuni de banca austro-ung.	840.—	843.—
Actiuni de banca de creditu ung.	360.40	300.75
Actiuni de creditu aust.	277.50	278.—
Sorti unguresci cu premii	—.—	115.75
Argintu	—.—	—.—
Galbini imper.	5.54	5.48
Napoleonorulu	9.35½	9.34
100 marce nemtiesci	57.95	57.95

Depuneri de capitale pentru fructificare

se primescu la institutulu subsemnatu cu 5%, éra sub conditiune de a se anuntá institutulu ridicarea depunerii la 6 luni inainte, cu 5½% interesse.

Interesele incepu cu diu'a care urméza dupa diu'a depunerii capitalulu si încéta cu diu'a premergétóre dilei, in care se ridica depunerea cu acelu adaosu inse, cá numai dupa acele capitale se dau interesse, care stau depuse la institutu celu puçinu 15 dile.

Cu inceperea dela 1 Ianuariu 1880 interesele se platescu fara detragere.

La dorinti'a deponentelu se potu stabili in diu'a depunerii capitalulu si conditiuni speciali de esolvire, care se însémna apoi in libelu si in cartea depuneriloru institutulu. In atare casu, restituirea depunerii urméza dupa aceste modalitati speciali.

Depunerile tramise prin posta pe lângá comunicarea adressei deponentelu, se resolu totu-deauna in diu'a primirei.

Asemene se potu efectui prin posta anuntiari si ridicare de capitale.

Sibiiu, in 31 Decembre 1879.

„ALBIN'A“

(113) 4—4

Institutu de creditu si de economii.

„ALBIN'A“

Institutu de creditu si de economii
in Sibiiu.

Domnii actionari ai Institutulu de creditu si de economii „Albin'a“ se invita prin acésta in virtutea §. 19 alu statutelu societatii la

A VII adunare generala ordinara,

care se va tinea la Sibiiu in 19 Martiu 1880 stil. nou, inainte de amédi la 10 óre in cas'a institutulu (strad'a Baier Nr. 1).

Obiectele.

1. Raportulu Directiunei asupra gestiunei anulu 1879, bilantiulu acelu anu si raportulu comitetulu de revisiune.

2. Ficsarea dividendelu.

3. Distribuirea sumei destinate pentru scopuri de binefacere.

4. Ficsarea pretiulu marceloru de presentia.

5. Alegerea a doui membrii de Directiune in sensulu §. 36 din statute.

Domnii actionari, cari in sensulu §§. 22. 23 si 24 din statutele societatii voiescu a participa la adunare in persóna séu prin plenipotentí, sunt rogati a-si depune la cass'a institutulu actiunile loru si eventualu dovedile de plenipotentia celu multu pâna in 16 Martiu 1880 stilulu nou dupa amédi la 6 óre.

Sibiiu, 27 Ianuariu 1880.

(3) 1—3

Directiunea institutulu.

Editoru si redactoru responsabilu: G. Baritiu.

Tipariulu lui W. Krafft.